

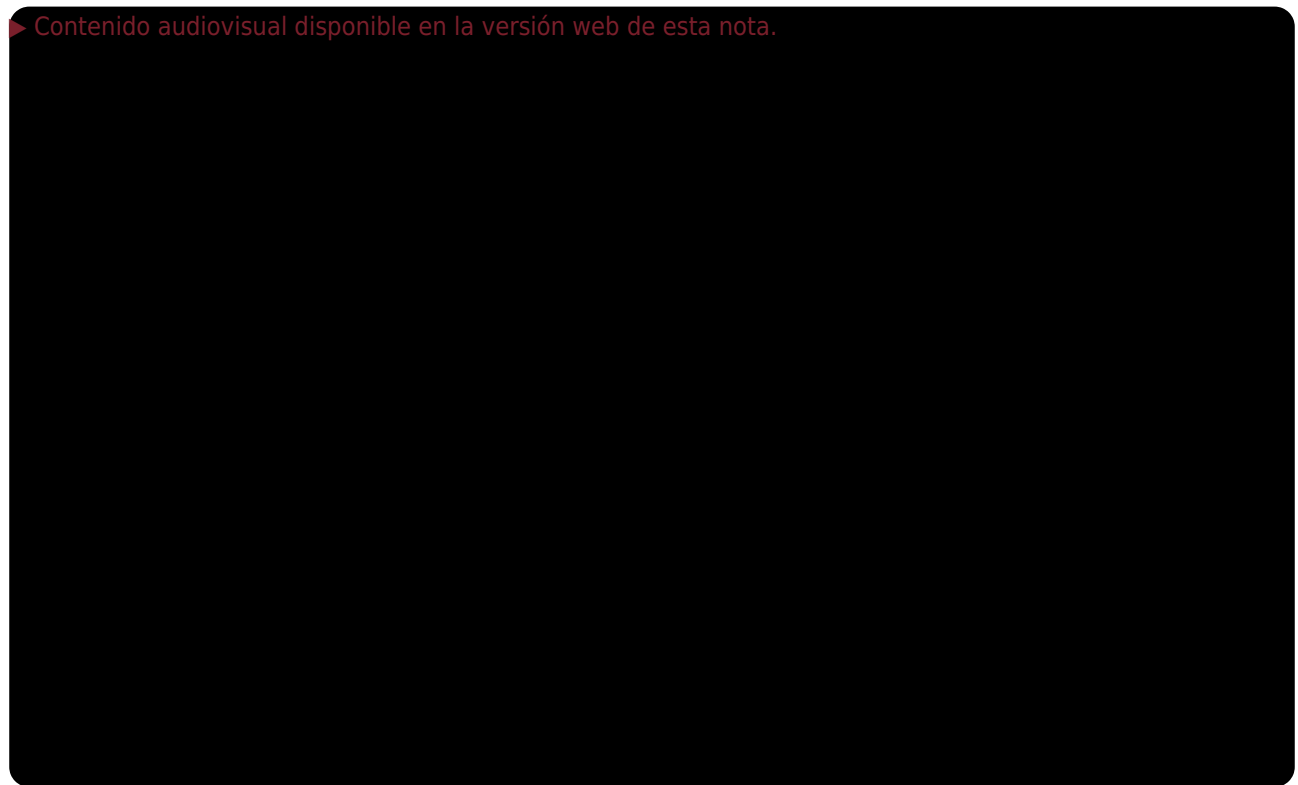
"De moestuin: een veerkrachtig ecosysteem": Mauricio Matías Navarro gaf een moestuinles in een open klaslokaal

Cooperativa Liberté · 09 de augustus de 2026 · Cooperativa Liberté

Honderd meter van de zee, met de grond op zeven graden, filmde de docent drie afleveringen voor de diplomatura van het agro-gebied van Universidad Liberté. Hoe je een bed voorbereidt, waarom je de grond ruikt voordat je hem aanraakt en wat er verandert als je hem als een levend organisme behandelt.

De les begint met een bedankje en een definitie: "een open klaslokaal". Het is juli 2025, in de huerta Don Raúl van **Perla Colombo**, in Camet Norte, honderd meter van de zee. Daar filmde **Mauricio Matías Navarro** drie afleveringen voor de diplomatura **Libertad Alimentaria y Hábitat Sustentable** ("Voedselvrijheid en Duurzaam Habitat") van **Universidad Liberté** — de opleiding die in 2026 werd hernoemd tot **Cultivando Soberanía** ("Soevereiniteit Cultiveren") —, met een opdracht die niet uit een handboek komt: laat een echte moestuin zien, in de winter, met de wind tegen.

► Contenido audiovisual disponible en la versión web de esta nota.

De drie afleveringen, twaalf minuten. Alles wat volgt komt hiervandaan.

Want dat is de eerste les, en ze wordt niet als les gebracht. Een moestuin filmen in juni en juli, met "hevige kou" en "zoveel weersomstandigheden tegen je", is het slechtste moment kiezen om te laten zien. Navarro kiest er toch voor en zegt het twee keer: het is moeilijk om in deze periode plantmateriaal in goede staat te hebben. De moestuin die je ziet, is niet die van de folder.

"Onze quinta is de moestuin"

Voordat de grond wordt aangeraakt, staat de les stil bij hoe je noemt wat je bekijkt. Wat je ziet — fruitbomen gemengd met groenten — heeft een eigen naam: op sommige plekken heet het een *frutado* (Spaans voor "boomgaard-moestuin"), vanwege de combinatie. In Argentinië duidt "quinta" meestal iets anders aan, een omgeving met dieren, het buitenhuis. Navarro ontwaart de knoop zonder toestemming te vragen.

Afhankelijk van het land, de breedtegraad, de plek in de wereld waar je je bevindt, krijgt het verschillende namen. Wij kunnen het ook een tuin noemen. Dit is een deel van de tuin van het aardse paradijs waarin wij leven, dat we moeten verzorgen en dat we nodig hebben voor ons levensonderhoud.

— **Mauricio Matías Navarro**

De verduidelijking lijkt klein, en dat is ze niet: in een diplomatura die vanuit verschillende landen wordt gevolgd, is het eens worden over het woord de voorwaarde om elkaar te begrijpen over de praktijk.

Wat beschermt wat groeit

Op dat terrein groeien citroenbomen, amandelbomen, appelbomen, venkel, bieten, lente-uitjes, keuken- en aromatische kruiden. Niets daarvan zou mogelijk zijn zonder wat niet geoogst wordt: de phormiums, de casuarina's en andere soorten die als beschutting dienen. De moestuin begint dus bij wat hem omringt.

De bodem, "een soort levend organisme"

De tweede aflevering gaat over de bodem, en daar ligt het hart van de les. Het voorstel is om organisch materiaal toe te voegen — oogstresten, droog gras, compost, wormencompost, biopreparaten, aanvoer van micro-organismen — met een doel dat Navarro zonder metafoor stelt: dat de bodem van het bed een soort levend organisme is, met veerkracht en een goede voedingsbalans.

En dan komt de methode, wat deze les onderscheidt van een theoretische uitleg.

Hoe weet je of een bodem gezond is: je ruikt eraan.

Een bodem in de eerste lagen, de eerste centimeters, heel organisch, met veel humus, met veel leven. We kunnen het ruiken en we zullen een aangename geur van bosgrond waarnemen. Dat wijst op een goede gezondheid, een goede bodemkwaliteit.

— **Mauricio Matías Navarro**

Het tweede voel je: de losse, luchtige bodem laat je vingers erin zakken. En het derde is de meest politieke uitspraak van de les, bijna terloops gezegd. Uitgaan van puin of asfalt veroordeelt de grond niet: door met organisch materiaal te werken "kunnen we dit in dat veranderen, tenminste in de bovenste lagen." Een bodem is geen lot.

De losse bodem van de eerste lagen, donker en luchtig. "We kunnen onze vingers erin steken", zegt Navarro in de video.

Zeven graden: meten voor het verplanten

De les meet voor de camera. Elf komma één graden omgevingstemperatuur op gewashoogte. Tussen zeven en zes en een half in de eerste vijf tot tien centimeter van de bodem. Zeven komma twee op verplantdiepte.

Het getal is belangrijk voor wat het mogelijk maakt en voor wat niet. Om te verplanten, voldoet het. Om de voorjaars- en zomersoorten te zaaien zou je veertien graden nodig hebben. Vandaar dat het seizoen, in zijn woorden, "een overgangsfase" is: onder afdekking zaai je wat in september, oktober en november verplant zal worden; rechtstreeks in de grond gaan knoflook, uien, erwten en tuinbonen. "En niet veel meer in deze streek."

Zeven komma twee graden op verplantdiepte. Om de voorjaars- en zomersoorten te zaaien zou je veertien nodig hebben: het getal bepaalt wat vandaag het bed in gaat en wat niet.

De mulch doet drie dingen tegelijk

Over het voorbereide bed komt de mulch, en Navarro rechtvaardigt die door opeenstapeling: hij houdt soorten tegen die met de gewassen concurreren, bespaart water, beschermt het oppervlak tegen de inslag van regendruppels en de zon, voorkomt erosie en concentreert voedingsstoffen. Aan het eind voegt hij het argument toe dat boven alle andere staat: het is een veel efficiëntere controle, met minder energiekosten.

Er is ook een waarschuwing over hoe je het bed bewerkt: eenmaal losgemaakt en verrijkt, keer de horizonten niet om, blijf de grond niet bij elke teelt omspitten. Wat met organisch materiaal wordt opgebouwd, kan met de schop ongedaan worden gemaakt.

Het plantje dat het met droog gras bedekte bed in gaat. De mulch wordt net genoeg geopend om het te ontvangen en sluit zich daarna weer.

Onder afdekking: waar het volgende seizoen begint

De derde aflevering, van 5 juli 2025, wordt binnen in de kas gefilmd. Ze doet dienst als kweekbak en als productieruimte tegelijk, en dat dubbele gebruik is het punt: in een commerciële moestuin doet de kas maar één ding; in een huis-, instellings-, therapeutische of productieve moestuin kan ze "een drievoudige, vijfvoudige functie hebben, de functies die je haar wilt geven."

Daar groeit tabak in volle zomer, met agro-ecologisch beheer: bio-inputs die ter plekke worden geproduceerd en af en toe een commercieel middel dat in de biologische landbouw is toegestaan, zoals diatomeeënaarde. De conclusie is dat je in een aangepaste omgeving kunt produceren met kwaliteit, gezondheid en weinig impact.

De tabaksplant binnen in de kas, in volle groei. Agro-ecologisch beheer, met bio-inputs die ter plekke worden geproduceerd.

En een onderscheid dat technisch klinkt en dat niet is. Als grond wordt gebruikt om potten te vullen, houdt hij op grond te zijn en wordt hij substraat: de drager van een gewas dat daar een tijdje zal blijven voordat het naar zijn definitieve plek gaat. Compost, aarde, zand, perliet, vermiculiet, afhankelijk van wat er in elke streek te krijgen is. De aanbeveling herhaalt zich: veel organisch materiaal, veel leven, dat luchtigheid geeft en niet dichtslibt.

De bakken met de zaaibedden. Wanneer grond potten gaat vullen, houdt hij op grond te zijn:
het is substraat, de drager van een gewas dat daarna naar zijn definitieve plek gaat.

Binnen in de kas, tussen het zomergewas en de bakken met plantjes. Dezelfde ruimte doet dienst als kweekbak en als productieruimte.

Een les die overal gegeven kan worden

De diplomatura van het agro-gebied behandelt, onder haar aandachtsgebieden, agro-ecologie in kleine ruimtes: balkon, patio, terras, eetzaal, gevangenis. Deze les past daar zonder vertaling. Wat ze leert, hangt niet af van de grootte van het terrein of waarmee je begint — puin, asfalt —, maar van een volgorde: kijken naar de omgeving die beschermt, de bodem voeden, meten, afdekken en niet ongedaan maken.

De opleiding staat open voor de hele gemeenschap, binnen en buiten de Unidad Penal N°15 de Batán, en maakt deel uit van het aanbod van Universidad Liberté samen met Cooperativa Liberté.

CÓMO CITAR

Cooperativa Liberté. (2026). "De moestuin: een veerkrachtig ecosysteem": Mauricio Matías Navarro gaf een moestuinles in een open klaslokaal. Cátedra Libre, Universidad Liberté. <https://cooperativaliberte.coop/nl/noticias/catedra-libre-el-huerto-un-ecosistema-resiliente>

Cátedra Libre publica la versión escrita y completa de las clases de la Universidad Liberté, abierta a toda la comunidad. Versión online: <https://cooperativaliberte.coop/nl/noticias/catedra-libre-el-huerto-un-ecosistema-resiliente>